

KISDEDNEVELÉS.

SZÜLŐK, KISDEDNEVELŐK ÉS A NEVELÉSÜGY BARÁTAI SZÁMÁRA.

KIADJA:

A „KISDEDNEVELŐK ORSZ. EGYLETE”.

—*—

Felelős szerkesztő: DÖMÖTÖR GÉZA, az óvóképezde igazgatója.

Megjelenik havonként egyszer. — Előfizetési ár egész évre 4 frt, félévre 2 frt.

Közlésre szánt kéziratok a szerkesztőhöz Budapestre, Szegényháztér 7. szám. — Előfizetési pénzek, reklamátiók pedig **Kozma Dénes** egyleti pénztárnokhoz, Budapest, Óvó-utca: Óvóképezde, bérmentve küldendők. — Pályázatok, hirdetések jutányos áron vétetnek föl.

Kisdedóvó-képezdei éveimből.

(Vége.)

A köznevelés terén töltött időm nincs befejezve e tizenhét évvel, melyet a kisdedóvás ügyének és kisdedóvók képzésének szenteltem, sőt a 17 évnek utolsó ötödfél éve kapcsolólag játszik át azon időkörbe, mely a reáltanoda ügyei körül veszi igénybe munkásságomat. De az a 26 év, melyet kezdetben mint tanár, azután 1860 és 61 óta mint igazgató is a reáltanügy szolgáltatában töltök, sokkal közelebb fekszik önbíráló ítéletemhez is, hogysem azt *már most* taglalni s különböző változatainak felsejeztetésébe bocsátkozni célszerűnek tartanám.

De a 17 évre még egy visszatekintő pillantást vetni nem lehet érdektelen — legalább előttem.

Mennyi ellentét s mégis mily csodás összehangzás! Az ellentéteket a viszonyok, a körülmények szülik; az egyensúlyt biztosító összehangzást önnön lelki erőm teremté.

Kezdetben, 1844-től 1848 közepeig csupa lelkeség, lázas munkálkodás s a külső viszonyok fejlődéséből visszhangozó buzditás! Valódi aranykora nevelői tevékenységemnek. Haladás otthonn — az intézetben, méltánylás, támogatás az egyesületben s kívül a nagy közönségnél, elismerés; sőt kitüntetés pályatársaim részéről: mind ez oly édes önelégedéssel tölté el keblemet, hogy bátran mondhatám el minden este lelkiismeretem bírószéke előtt: *Diem non perdidit*, — nem vesztém el napomat.

Földerült a 48-ki év, a szabadság, a remény, a boldogság éve; és ránk szakadt a 49, a küzdelem, az élethalál-harc időszaka. Mámorra kijózanodás, lelkesedésre elszántság, rivalgó örömré hadi riadó, igézetes átszellemültségre nemzeti gyász! — A fiatalokat elkapta a rajongás s elragadta a haremezőre; a rajongókat feltűzte a vész s leverte, szétszórta a győzelmes, bosszuló hatalom. A haza mindenek előtt! Ez volt a lángoló lelkek jelszava. Mit ekkor a kisdedek nevelése! Azok várhatnak, mikorra ki lesz víva a dicsőség. — Az eltiport haza egy nagy temető! Így hangzott a gyászdal az elzülloktek ajkain. Minek már most kisdedeket nevelni! Temetkezzenek ők is apáik mellé. Ilyen volt a kétségbeesés első benyomása. — S a hatás az intézetre? Pangás, tengés, esenevészet. Egy-kettő is alig akadt, ki a harcétéről visszasompolyogva kedvet talált megkezdett pályája folytatásában. Néha egyetlen növendéke sem volt a képezdének, s egyedül kelle végezni az egész nap feladatát a kisdedek körül. A néptelen utcán is az elvesztett haza síri szel-leme sohajtozott.

Szomorú idő, kétségbeesett állapot.

De nem csak az intézetben: az egyesületben is mintha ragályos járvány pusztított volna. A tagok száma fogyton fogy; a jövedelmi források majdnem végkép bedugulnak; kétségessé válik a mindennapi megélhetés. Ekkor történt, hogy a dúsgazdag W. . . . tól, ki a választmánynak különben jóakaratu tagjának mutatkozott, kölcsön kértem száz forintot — a megélhetésre. Nem adott. Hanem megbízott egy üzleti nyomtatvány fordításával s ezért fizetett harminc forintot kiérdemelt díjúl. Méltányosabb vala az öreg N. . . . István. Ez megértette helyzetemet s kölcsönzött száz forintot, jól tudván, hogy az nincs veszendőben.

Nem csak hogy növendékek híját kelle sínylenem, s az egyleti tagok szétmállása aggasztott; nem csak, hogy négyféle hivatalt is kelle végezni az egyesület időleges fenntarthatása végett: még *elnököket* is kelle fogdosnom; mert hiszen elnök nélkül nincs egyleti élet. Így lett megkeresésem folytán Kossalko János az egylet alelnöke; így lett később hosszas és fárasztó rábeszélésem, esedezéseim érvényesítése mellett *Ür-ményi József* egyleti elnök. Kérkedés nélkül mondhatom el, hogy *ezen időben* én egymagam tartottam fönn az egyesületet. Szívós kitartásom, majdnem zaklató utánjárásom nélkül szép csöndesen elenyészett volna az. S mind ezért mi *jutalmat* arattam? Azt a többek közt, hogy utódom az akkoriban legszélsőbb ellenzéki politikát követő egyleti tagokkal szövetkezve bátran támadhatott rám, még néhány barátom is (H. . . I. és S. . . Antal!) ő vele együtt ellenem fujván a követ; s meg azt is, hogy midőn egy kisdédóvásügyi emlékünnepejt rendeztek, egyik szónok a kisdédóvás magyarországi fejlődéséről s intézeteiről tartott felolvasásában

méltányolt, dicsért, dicsőített mindenkit: de engem meg sem említett. Ott ragyogott Wargha István, ott fénylett Rapos József: én nem léteztem az ő kliói szeme előtt — sehol és soha. — Im a világ sora!

De talán csak az önzés alapján állok, midőn az egyesület fenntartását említem? Mi érdem van abban? Hol mutatkozik a szellemi munkásság, mely érdemet tehetne a tisztességes megemléttetésre? — „Dolgoztál, hogy megélhess. Bántott hiúság az egész fönnnebbi kifakadás“. Igy szólhatna a korholó ellenvetés.

Hiúság, önhittség, kérdéskés — ismeretlen fogalmak egyéni jellemre nézve. Röviden és szárazon csak azt említem meg: hogy az intézet tervszerű rendezését én kezdeményeztem; határozott képezdei tanfolyam megállapítását én indítványoztam és terveztem; a képzett növendékek képesítő vizsgálatainak szabályozását én sürgettem s léptettem életbe; rendes házi szabályokat a növendékekre nézve én alkottam. Több vidéki intézetnek (s nem az egyesület költségén!) meglátogatása alkalmával az óvodákat illető egységes szellemet meghonosítani törekedtem; buzdító, lelkesítő levelezéssel számos helyen hintém el a kovászt, mely a kisdiedóvási ügy élesztésére szolgált. Hát ez mind semmi? Jogosultan vala-e fönnnebbi megjegyzésem? s igazságos-e az a siri csönd, melyel az imént érintett szónok melletttem, mint valami pária félrerugott hantja fölött elhaladott amaz ünnepély alkalmával? Ám ítéljenek mások.

Hogy később, mikor már beállottak az egyesület vonaglászai, mikor az intézet majdnem folytonosan haldokolt, nem lehete valami szikráztató, sustorgó tevékenységet kifejtennem, az nagyon természetes, főleg a Protmann-Wolf-féle rendőri kémrendszerrel szemben. Hiszen mikor egyszer az óvoda segélyezésére — egy terézvárosi polgár — K . . . a — közreműködésével — polgári tánemulatságot rendeztem a Péter-Pál-féle helyiségben (!!) — akkor is közelemben ült mindig az étkező asztalnál a „titkos figyelő“.

Egy maradt meg csak épen és sértetlenül számomra s ezen egyben pontosult össze vigasztalódásom: — polgártársaim bizalma s osztatlan becsülése (kivéve természetesen a „titkos figyelők“ fajtáját). S ez nem csak vigasz, hanem jutalom is.

Ezen kellemes visszaemlékezés hatása alatt befejezhetem immár e sorokat, melyeket a valero-utcai ház apothéosisának szenteltem.

Polgártársaim bizalmából merített élvezetes tapasztalataimat külön illusztrálják más helyen s más cím alatt közlendő, részben már felolvasott és közlött emlékezéseim.

(Irtam a jelen egész cikket 1881-ki ápril hó 11-én.)

Ney Ferenc.